

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 1. Utrùm dentur peccata ignorantiae

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

merando rationem habere debet non solum dignitatis personarum remuneranda, sed etiam propriæ. Unde quælibet obsequia à Christo Patri exhibitæ, merebantur præmium magnum relatè ad dignitatem Verbi & Patris æterni, proindeque præmium in ratione præmii simpliciter infinitum: cum nihil finitum posset esse magnum in ratione præmii secundum moralem æstimationem relatè ad Deum præmiantem Deum, hoc est, relatè ad personam infinitæ simpliciter excellentiæ præmiantis, & personæ infinitæ quoque dignitatis præmiandæ.

DISPUTATIO III.

De peccatis ignorantiae & omissionis.

ARTICULUS I.

Utrum dentur peccata ignorantie.

N Ora. Triplex distinguenda est ignorantia, invincibilis scilicet, quæ est eorum, quæ quis non potest scire, adhibita morali diligentia; ignorantia affectata, & directè volita, quæ est eorum, quæ quis tenetur scire, sed non vult, ut liberius peccet; & ignorantia non affectata, & indirectè tantum volita, quæ est eorum, quæ quis scire tenetur, sed negligit. Quæ negligentia potest esse gravis, vel levis. Unde ignorantia non affectata dividitur in supinam & non supinam, prout est ex ignorantia gravi, vel levi. Ignorantia invincibilis excusat totam culpam: unde ea, quæ ex illa malè fiunt, non sunt peccata, nisi materialiter, & ita dici non possunt peccata ignorantia. Ignorantia affectata non modo non excusat culpam, sed potius eam auget; & quia equiparatur certæ scientiæ; ea quæ ex illa malè fiunt, potius dicenda sunt peccata malitiæ, quam peccata ignorantia. Ignorantia non affectata non excusat quidem culpam, sed eam minuit, quia minuit voluntarium, unde communiter dicitur à Theologis non excusare à toto, sed solum à tanto: non quod peccatum, quod esset mortale, si cognosceretur ejus malitia, fiat veniale propter quamlibet ignorantiam non affectatam: nam ignorantia non affectata, graviter culpabilis, non excusat peccatum mortale; sed quia qui malè agit ex ignorantia non affectata, minus afficitur ad malum, quàm qui peccat ex certa scientia, aut ex ignorantia affectata; & ita peccat minus, sive mortaliter, sive venialiter tantum peccet. Itaque ea, quæ malè fiunt ex ignorantia non affectata, sunt peccata. Quòd si graviter prohibita sunt, & fiunt ex ignorantia supina, sunt peccata mortalia; si verò non sunt graviter prohibita, aut non fiunt ex ignorantia supina, sunt peccata venialia tantum. Hæc autem peccata, sive mortalia sunt, sive venialia, sunt ea peccata ignorantia; de quibus hic agitur, & de quibus hic quaeritur, utrum dentur. Quod perinde est, ac quaeratur, utrum homines propter ignorantiam, etiam indirectè tantum volitam in negligentia addicendi, peccent aliquando, sive venialiter, sive etiam mortaliter, malum aliquod faciendo absque omni scrupulo vel dubio circa malitiam ejus; imò cum persuasionem non solum quòd non malè, sed etiam quòd bonè fiat.

R E S P O N S I O.

Dantur peccata ignorantiae.

Prob. 1. ex Script. Nam 1. Levitici. c. 5. dicitur: *Animas, si peccaverit per ignorantiam... offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti juxta mensuram affirmationemque peccati: qui orabit pro eo, quod nesciens fecerit, & dimittetur ei, quia per errorem deliquit in Dominum.* Et Numer. c. 15. *Quod si anima una nesciens peccaverit, offeret capram anniculum pro peccato suo, & deprecabitur pro ea sacerdos, quod inficia peccaverit coram Domino.* Ex quibus locis apparet, in veteri lege instituta fuisse sacrificia ad amplianda

ea, quæ malè fiebant ex ignorantia non affectata, & quæ proinde erant peccata: nam si non fuissent peccata, profectò non indiguissent expiatione.

2. Pfal. 24. David sic Deum orabat: *Delicta juvenis mei, & ignorantia meas ne memineris*. Petebat igitur veniam non solum eorum, quæ malè fecerat ex certa scientia, sed etiam eorum, quæ malè fecerat ex ignorantia, orta tantum ex addidendi negligentia, ut rectè interpretatur Synodus Palæstina. Putabat igitur ea, quæ malè sunt ex tali ignorantia, imputabilia esse ad culpam & pœnam. Item Luc. c. 12. Christus dicit: *Servus . . . qui non cognovit* (voluntatem domini sui) *& fecit digna plagis, vapulabit paucis*. Servus itaque agens contra voluntatem domini sui ex ignorantia indirectè volita in addidendi negligentia, facit tamen digna plagis, & meritò vapulabit, quamvis minus, quam qui contra voluntatem domini sui egerit ex certa scientia.

Item Apostolus 1. ad Timoth. c. 1. sic ait: *Blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus. Sed misericordiam Dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.* Apostolus igitur, antequam ad fidem converteretur, gravissimè peccabat persequendo Ecclesiam, licet hoc faceret ex ignorantia, & hoc faciendo arbitraretur se obsequium præstare Deo: sed quia hoc non faciebat ex ignorantia affectata, sicut Scribæ & Pharisei, qui Dominum crucifixerant, consecutus est Dei misericordiam, qua tamen non indigniſſet, si negligentia addiscendi, vel persuasio illa, ex qua agebat, eum à culpa excusasset. Unde S. Fulgent. qui ad probanda ignorantie peccata textus hoc secundum allegatos citat lib. 1. de remisſ. peccat. c. 13. sic rectè ex verbis Apostoli concludit: *Ne quis ergo sibi de ignorantia blandiatur, attendendus est Apostoli sermo, qui se ignorantia quidem defecisse pronunciat, sed tamen se peccasse non negat; imò expresse fatetur se peccasse, & quidem gravissimè.*

3. Idem Apostolus 1. Cor. c. 4. dicit: *Nihil mihi conficius sum, sed non in hoc iustificatus sum*. Nullius peccati sibi conficius erat Apostolus, quia nihil agebat, nisi ex firma persuasione, quod licite aut recte ageret, atque non idcirco putabat immunem se esse ab omni culpa: quia licet certus esset se non habere peccata malitiae, at certus non erat se non habere peccata ignorantiae. Sic interpretatur Apostolum S. Chrysost. homil. in 1. ad Cor. c. 4. *Quamnam*, inquit, *ob causam, si sibi nihil fuit conficius, non fuit iustificatus* Quoniam contingebat, ut ab ipso quadam peccata essent admissa, neque tamen sciret esse peccata. Hinc considera & reputa, quam erit exaltum & accuratum futurum iudicium. Et S. Basilus in Const. Monast. c. 2. Cum in multis rebus offendimus omnes, majorem tamen offensarum partem ne intelligamus quidem. Idcirco Apostolus dicebat: *Nihil mihi conficius sum, sed in hoc iustificatus non sum*. Quod idem est ac si diceret: Multa delicta committo, quae committere me non intelligo.

*Prob. 2. auctoritate Synodi Palestinae, quae Dio-
poli celebrata est, & hanc Pelagii propositionem damna-
vit: Oblivio & ignorantia non subjacent peccato: qu-
niam non secundum voluntatem eveniunt, sed secun-
dum necessitatem. Quae propositio debeat Pelagius,
ea quae male sunt ex ignorantia, vel inadvertentia non
affectata, nec expressè volita, non esse imputabilia ad
culpam & poenam, quia non ex imperio voluntatis
sed ex infirmitate, ut ipse aiebat, humanae conditio-
ni connaturali eveniunt: unde negabatur dari peccata
ignorantiae. Haec autem doctrina jure merito damna-
ta est, cum dari ignorantiae peccata, pluribus locis
apertè doceant Scripturae, & praefer ignorantiam af-
fectatam alia detur etiam culpabilis, utpotè voluntaria
in negligentia addiscendi, nec aliunde addiscendi di-
fficultas iustam praebat exculpationis causam, cum sit
iusta peccati saltem originalis poena.*

Prob. 3. authoritate S. Augustini pluribus locis, Nam lib. 1. de pecc. mer. & remiss. c. 36. sic loquitur: *An nullum est ignorantia malum, & ideo nec purgandum? Et quid agit illa vox, Delicta iuventutis & igno-*

Dd 4 ran-

rantie mea ne memineris? Etsi enim damnabiliora peccata sunt, quae ab ignorantibus committuntur; tamen si ignorantia peccata nulla essent, hoc non legeremus, quod commemoravi: Delicta juventutis, &c. Et lib. 6. contra Julianum c. 16. *Nunquid caret* (homo baptizatus) *ignorantia malo*, per quod à nescientibus innumera peccata perpetrantur mala? Et epist. 154. *Si quis bonum putaverit esse, quod malum est, & fecerit hoc putando, utique peccat, & ea sunt omnia peccata ignorantiae*, quando quisque bene fieri putat, quod male sit. Quid clarius & expressius dici potest? Juxta S. Doctorem, si quis, quod malum est, bonum esse judicaverit etiam firmiter, sed ex ignorantia culpabili, quamvis indirectè tantum volita in negligentia adducendi, & fecerit illud, faciendo peccat ignorantiae peccato. Peccatum enim ignorantiae est, quoties aliquid male fit ex firma, quod bene fiat, persuasione, sed quam non habemus, nisi propter culpabilem, qua laboramus, ignorantiam; siue quam non habemus, nisi quia negligimus aut negleximus addiscere ea quae possumus & tenemur scire.

Prob. 4. autoritate S. Hieronymi lib. 1. contra Pelagianos, ubi refert eorum querelam adversus Catholicos sub persona Critobuli his verbis: *Rogo quae ista iustitia, ut in peccato tenear erroris, cuius reatum non habet conscientia? Nescio me peccasse, & ejus rei, quam nescio, poenas luo? Et quid plus faciam, si sponte peccavero?* Negabant igitur Pelagiani peccata ignorantiae, asserbant verò Catholici. Hanc autem Pelagianorum querelam refellit hoc loco Hieronymus, varios Scripturae textus allegando, unum ex cap. 21. Exodi, alterum ex cap. 5. Levitici, tertium ex Proverbiis. In Proverbiis, inquit, legimus: *Est via, quae videtur recta esse apud homines, & novissima ejus veniunt in profundum inferni. Ecce & hic manifestè ignorantia condemnatur, cum aliud putat homo, & sub specie veritatis ad inferna delabatur.* Certè si homo delabi potest ad inferna sub specie veritatis, & cum aliud putat, hoc est, cum putat se bene agere, quando malè agit; manifestum est hominem peccare posse etiam graviter in aliquo, quod malè agit, etiam si illud agat cum firma persuasione quod non malè, sed bene illud agat, si nimirum hæc persuasio fundetur in ignorantia graviter culpabili.

Prob. 5. autoritate S. Bernardi epist. 77. ad Hugonem à S. Victore, in qua negantem aliquem dari posse peccata ignorantiae, impugnat his verbis: *Si peccatum ignorantiae nullum est, non ergo peccavit Saul, quod persecutus est Ecclesiam Dei, quoniam quidem ignorans hæc fecit, manens in incredulitate. Bene itaque faciebat, quod erat blasphemus, & persecutor, & contumeliosus, quod erat spirans minarum & cedis in discipulos Domini, in hoc ipso quippe abundanter emulatur existens paternarum suarum traditionum. Non ergo debuit dicere: Misericordiam consecutus sum, sed, mercedem recepi, quippe quem ignorantia à peccato reddebat immunem, insuper & emulatio remunerabilem judicabat. Si, inquam, ignorantia nunquam peccatur, quid ergo causamur adversus occisores Apostolorum, quando quidem non solum malum esse nescierunt interficere illos, sed insuper quoque id faciendo arbitrati sunt obsequium se prestare Deo. . . . Nunquid non ex his satis apparet, in quantis jaceat ignorantia tenebris, qui ignorat peccari posse interdum per ignorantiam? Interdum igitur, ut luculenter probat S. Bernardus, aliqui peccant, & quidem gravissimè, etsi nesciant se peccare, imò è contra arbitrentur se non peccare, se aliquid Deo gratum facere.*

Prob. 6. ratione. Qui ponit deliberatè actum aliquem malum, sed cujus malitiam ignorat, propter negligentiam addiscendi ea quae potest & tenetur scire, à peccato excusari non potest, etiam si actum illum ponat absque omni dubio vel scrupulo de ejus malitia, imò etiam si actum illum ponat cum firma persuasione de ejus bonitate, atque ita ponendo illum, nec advertat, nec advertere possit ad ejus malitiam. Sed hoc est peccare peccato ignorantiae.

Ergo, &c. Minor patet. Prob. maj. Nam si excusari potest à peccato, vel quia actus quem ponit, non est actus humanus. At hoc non: nam, ut supponitur, deliberatè agit: omnis autem actio deliberata est actio humana. Vel quia ignorat malitiam actus quem ponit: At hoc non: culpabilis enim ignorantia excusare non potest; alioqui melior esset conditio negligentis addiscere ea quae potest & tenetur scire, quam adhibentis debitam ad ea addiscenda diligentiam: quod est absurdum. Vel quia firmam, quamvis falsam, habet persuasionem de bonitate actus quem ponit. At hoc non: nam hæc persuasio est error culpabilis, quia est effectus culpabilis ignorantiae, proindeque ad excusandum valere non potest. Vel denique quia nequidem potest hic & nunc advertere ad malitiam actus quem ponit. At hoc non: nam hæc impotentia est effectus culpabilis ignorantiae. Unde si quis potest à peccato excusari propter hanc impotentiam, excusabitur re ipsa propter culpabilem ignorantiam. Uno verbo, hæc impotentia non est naturalis, sed voluntaria, proindeque justam excusationis causam præbere non potest. Ergo qui deliberatè ponit, &c.

Obj. Omne peccatum essentialiter voluntarium est in se. Nam, ut ait S. Augustinus, peccatum usque aded voluntarium malum est, ut non sit peccatum, si non sit voluntarium. Sed id quod malè fit ab eo, qui nescit malum esse, imò qui putat bonum esse quod facit, non est voluntarium in se; nihil enim in se volitum, nisi præcogitum. Ergo non est peccatum, consequenter nec datur nec dari possunt peccata ignorantiae. R. dist. maj. Omne peccatum essentialiter voluntarium est in se, quantum ad substantiam actus, C. maj. Quantum ad circumstantiam malitiae actus, N. maj. & dist. min. Sed id, quod malè fit, &c. non est voluntarium in se, formaliter scilicet, quantum ad circumstantiam malitiae actus, C. min. Quantum ad substantiam actus, N. min. & conseq.

Itaque omne peccatum essentialiter voluntarium est in se saltem quantum ad substantiam actus, vel quasi actus, quia omne peccatum essentialiter est actus, vel quasi actus humanus, & consequenter vel actio deliberata, vel deliberata omisso actionis; nemo enim peccat aut peccare potest, nisi ex prævia cognitione intellectuali liberè ponendo actum prohibitum, aut omittendo actum præceptum. Unde nec peccant nec peccare possunt infantes, amentes, dormientes, & quicumque alii, qui nullum rationis suae usum habent, & consequenter non possunt deliberatè agere vel omittre, ac proinde nec habere actus aut quasi actus humanos. Hinc actu non peccant ebrii, in ebrietate turpe aliquid faciendo, quando scilicet eorum ratio penitus vino obruta est, licet antea graviter peccaverint, sese exponendo morali periculo in ebrietate turpia perpetrando. Dixi autem, quando eorum ratio vino penitus obruta est: nam quandiu in ebrietate semi-plenum rationis usum retinent, puto eos actu peccare graviter turpia perpetrando, quia tunc humano modo agunt, quamvis imperfectè; & quod expeditum rationis usum non habeant, cum sua gravi culpa non habeant, non potest illos excusare; ita ut peccatum, quod aliàs esset mortale, propter impeditum ex parte usum rationis, fiat veniale; præsertim si præviderunt, aut prævidere potuerunt, quid probabiliter facturi essent in ebrietate.

Peccatum igitur nullum esse potest, nisi voluntarium sit in se, quantum ad substantiam actus. At minimè requiritur ut sit etiam voluntarium in se, quantum ad circumstantiam malitiae. Nam qui deliberatè ponit aliquem actum malum, ex culpabili ignorantia putans non malum, sed bonum esse, deliberatè ponit actum, quem lex prohibet, proindeque verè peccat, quia excusari non potest ex eo, quod non putat esse prohibitum, sed è contra putat non esse prohibitum, quia prohibitum esse scire debet; nec ignorat, nisi quia negligit aut neglexit scire quae scire potest & tenetur. Unde periurè se habet secundum prudentem estimationem in ordine ad veram imputabilitatem, ac si re ipsa sciret actum suum lege prohiberi.

Unde

Unde circumstantia malitiae & prohibitionis est illi moraliter & aequivalenter voluntaria in se in ordine ad veram, quamvis non tantam, imputabilitatem.

Hanc doctrinam tradit S. Augustinus lib. 1. retract. cap. 15. ubi sic loquitur: *Qui nesciens peccavit, non incongruenter nolens peccasse dici potest, quatenus & ipse quod nesciens fecit, volens tamen fecit, ita nec ipsius esse potuit sine voluntate peccatum. Quae voluntas utique, sicut definita est, animi motus fuit nullo cogente ad aliquid vel non admittendum, vel adipiscendum. Quod enim, si nolisset, non fecisset, non coactus est facere. Quia voluit, ergo fecit, etiamsi non quia voluit peccavit, nesciens peccatum esse, quod fecit: ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed voluntate facti, non voluntate peccati. Quod tamen factum peccatum fuit. Hoc enim factum est, quod fieri non debuit.*

Itaque juxta S. Doctorem, qui peccavit nesciens se peccare, quia fecit aliquid malum, culpabiliter nesciens illud esse malum, peccavit volens simul & nolens in bono sensu. Peccavit volens, quia malum quod fecit, deliberatè fecit, & ex propria determinatione fecit. Peccavit nolens, vel potius non volens, quia malum quod fecit, nescivit esse malum, sed è contra putavit esse bonum, proindeque illius quod fecit, malitiam in se neque directè neque indirectè voluit: peccavit tamen illud faciendo, quia deliberatè & ex propria determinatione fecit, quod non facere, & malum ac prohibitum esse scire debuit. Peccatum hoc non fuit in se voluntarium voluntate peccati, quia agens neque directè neque indirectè voluit peccare; cum neque directè neque indirectè intenderit malitiam actionis in se; at fuit in se voluntarium voluntate facti, quia agens deliberatè & ex propria determinatione fecit, quod malum & prohibitum erat, & sic fecit, ut potuerit non facere, quod ad peccandum semper requiritur; cum omne peccatum sit essentialiter actio vel actionis ommissio deliberata & libera; & sufficit in eo, qui nonnisi culpabiliter ignorat malum & prohibitum esse illud quod facit. Ex his

Resp. Adhuc ad obj. dist. maj. Sic juxta modum loquendi S. Doctoris, omne peccatum est essentialiter in se voluntarium, seu volitum voluntate facti, C. maj. Nam peccatum est essentialiter actus vel quasi actus humanus, & consequenter actus vel quasi actus deliberatus & liber. Omne peccatum est essentialiter in se voluntarium, seu volitum voluntate peccati, N. maj. Nam ut quis peccet, necessarium non est, ut vel directè, vel saltem indirectè velit peccare, sive, quod idem est, ut vel directè, vel saltem indirectè intendat malitiam actionis, aut omissionis malae & prohibita; sed sufficit, si deliberatè agat, quod omittere, vel omitat quod agere debet, nonnisi culpabiliter ignorans prohibitum esse quod agit, aut præceptum esse quod omittit, quantumvis agat aut omitat cum firma persequione, quod non malè, sed benè agat aut omitat. Ad min. autem dico, id quod malè sit ab eo, qui non putat malum esse, imò qui putat bonum esse quod facit, in se voluntarium seu volitum esse, non quidem voluntate peccati, sed voluntate facti: quod ad peccatum sufficit in eo, qui nonnisi ex errore culpabili putat non malum, sed bonum esse quod facit.

Dices. S. Augustinus lib. 3. de libero arbitrio c. 19. dicit peccatum, quod proprie vocatur peccatum, libera voluntate, & ab sciente committi. Resp. Hunc textum non esse ad rem. Nam ibi S. Doctor loquitur de peccato Adami, quod opponit iis, quae malè sunt ex ignorantia invincibili, & quae dicit non esse peccata, nisi improprie, in quantum scilicet sunt effectus peccati illius, quod fuit proprie peccatum, quia ab Adamo non solum liberè, sed etiam scienter commissum fuit: Illud quod ignorans quisque non rectè facit, & quod rectè volens facere non potest, idèò dicuntur peccata, quia de peccato illo libera voluntatis originem ducunt. Illud enim præcedens meruit ista sequentia: nam sicut linguam dicimus non solum mem-

brum quod movemus in ore, dum loquimur, sed etiam illud quod huius membri motum consequitur, idèst, formam tenoremque verborum sic non solum peccatum illud dicimus, quod proprie vocatur peccatum; libera enim voluntate, & ab sciente committitur; sed etiam illud, quod jam de huius supplicio consequatur necesse est.

Opponit igitur S. Doctor peccatum Adami, quod liberè & scienter commissum fuit, non iis, quae malè sunt ex quacumque ignorantia, sed iis tantum, quae malè sunt ex ignorantia invincibili, proindeque inculpabili; nec de iis, quae malè sunt ex quacumque ignorantia, sed de iis tantum, quae malè sunt ex ignorantia invincibili, dicit quod non sint peccata nisi improprie, sive quod eatenus vocari possint, & sint peccata, quatenus necessariò consequuntur de supplicio peccati illius, quod liberè & scienter à primo parente commissum fuit, & quod proinde fuit peccatum proprie; non quod ad peccatum proprie dictum requiratur, ut fiat à sciente malitiam actionis, sed quod quidquid malè sit liberè & à sciente malitiam actionis, sit peccatum proprie dictum.

Nota. Aliud est, illud omne esse peccatum proprie, quod propria voluntate & ab sciente committitur; & aliud, nihil esse peccatum proprie, nisi quod propria voluntate & ab sciente committitur. Primum dicit S. Augustinus, non secundum: alioquin excusaret à peccato proprie dicto ignorantiam vincibilem, & ea omnia quae malè sunt ex ignorantia vincibili. Quod esse falsum, manifestum est ex ipso cap. allegato, ubi sic ait S. Doctor: *Non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis querere, quod ignoras: neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis. Ista tua propria peccata sunt: nulli enim hominum ablatum est scire niliter querere, quod inutiliter ignorat, &c.*

ARTICULUS II.

Utrum peccatum omissionis possit esse absque omni actu voluntatis.

RESPONSIO

Potest physicè, non moraliter.

Prob. 1. pars. Nam hoc ipso, quod aliquis non audit sacrum die festo, potens audire, & sciens se teneri ad audiendum, licet nullum eliciat actum, quo sive directè sive indirectè nolit sacrum audire, quod certè potest absolute; quidni enim tunc omnem, circa sacri auditionem vel non auditionem, actum voluntatis posset absolute suspendere? hoc ipso, inquam, intelligitur peccare, quia hoc ipso intelligitur transgredi præceptum ecclesiasticum de audiendo sacro.

Et verò in casu proposito, omissioni, quamvis puræ, nihil deest ad hoc, ut sit peccatum. Nam est ommissio actus liberi & præcepti. Atqui omnis ommissio actus liberi & præcepti, sive pura sit, sive non, est peccatum. Ergo, &c. Major patet. *Prob. min.* Quia ommissio actus liberi & præcepti est ommissio libera actus præcepti: sicut enim actus liberè ponitur hoc ipso, quod ponitur cum potestate illum non ponendi; ita hoc ipso liberè non ponitur, quod non ponitur cum potestate illum ponendi; proindeque, quod idem est, hoc ipso ommissio actus libera est, quod est ommissio actus liberi, seu actus, qui potest poni. Atqui ommissio libera actus præcepti peccatum est: est enim libera transgressio alicujus legis. Ergo, &c.

Simile argumentum proponi potest de actu merè interno. Nam v. gr. si quis advertat aut advertere debeat hic & nunc urgere præceptum charitatis, & omnem voluntatis actum circa Deum suspendat, hoc ipso contra charitatem peccare intelligitur: hoc ipso enim hic & nunc intelligitur ommittere actum liberum & præceptum, seu liberè ommittere actum præceptum.

Dices. Peccatum non potest esse sine aliquo exercitio libertatis. Atqui in casu proposito nullum est exercitium libertatis: nam in casu proposito omne libera-